

Stort tema om evidens

ENLIGT NATIONALENCYKLOPEDIENS ORDBOK förekommer ordet "evidens" i svenskt språkbruk sedan 1716, medan "evident" återfinns redan mer än 50 år tidigare – 1664. Vårt substantiv "evidens" uppges komma från latinets "evidentia" som betyder "tydlighet", medan latinska "evidens" har översatts med "klart seende". I vår professionella värld använder vi ofta "evidens" i betydelsen att det finns bevis, eller vetenskapligt belägg, för nytta och risker med en åtgärd inom diagnostik eller behandling.

Publicering av kvalitetsgranskade systematiska översikter är ett sätt att tillgängliggöra forskningsresultat så att både nytta och risker presenteras tydligt. Faktorer som kan ha påverkat tolkning av data redovisas också. I det enskilda patientfallet blir det dock till sist klinikern som får väga samman bästa tillgängliga vetenskapliga evidens med klinisk expertkunskap och patientens situation och möjligheter.

Ofta mynnar systematiska litteraturöversikter ut i att det saknas vetenskaplig evidens. Man har identifierat en "kunskapslucka". Det kan ge incitament till att genomföra ett forskningsprojekt för att besvara denna kunskapslucka. Det är dock viktigt att förstå att avsaknad av vetenskaplig evidens inte är liktydigt med att den insats som görs är dålig, eller saknar effekt. Men det saknas vetenskapligt underlag av tillräckligt god kvalitet för att kunna bedöma metodens värde.

VI HOPPAS ATT LÄSAREN av detta temanummer nu får en klarare bild av hur vetenskaplig evidens, i form av systematiska översikter och komplexa systematiska översikter (översikt på tidigare gjorda översikter), tas fram och kvalitetsbedöms i en tydligt definierad process. Den som läser systematiska översikter bör vara uppmärksam på om översikten verkligen innehåller kvalitetsgranskning av ingående vetenskapliga rapporter. Det finns annars en risk att publikationer av undermålig kvalitet kan vilseleda i kliniskt beslutsfattande, i stället för att underlätta genom att tydligt klargöra tillgänglig evidens.

Idén till temanumret kommer från journalister

"Vi hoppas att läsaren av detta temanummer nu får en klarare bild av hur vetenskaplig evidens ... tas fram och kvalitetsbedöms ..."

på redaktionen, som tyckte det var dags att försöka beskriva bakgrunden till hur underlag för evidensbaserad tandvård tas fram och kvalitetsgranskas ur olika aspekter. Under arbetet valde vi att också exemplifiera med en artikel om vetenskapligt underlag för antibiotikaproylax vid implantatkirurgi. Den artikeln är en översatt bearbetning av en nyligen publicerad engelsk artikel.

VID KONTAKT MED FÖRFATTARNA till artiklarna i detta temanummer var den omedelbara reaktionen mycket positiv. Alla ville gärna medverka, trots att framförhållningen inför planerad publicering var på gränsen till pinsamt kort. Från Tandläkartidningens redaktion vill jag framföra ett varmt tack till alla författare för denna uppskattade generösa medverkan.

Björn Klinge

vetenskapsredaktör och huvudansvarig
för detta temanummer

● I kvalitetsgranskade systematiska översikter presenteras tydligt både nytta och risker med forskningsresultatet.